UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Generalis Totivs Sacri Ordinis Clericorvm Canonicorvm Historia Tripartita

Pennotto, Gabriele

Coloniae, Anno M.DC.XXXXV.

VI. De fundatione monasterij Frigdionarij, in quo reformatio Canonicorum Regularium in Italia circa annum Domini 1400. fuit inchoata.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38634

Visual Library

Venatorio libro 1. capite 9. qui id ex antiquis eiuſdem Lateranenſis Baſilicæ ſtatutis, in monaſterio ad ſeptem fontes repertis conſtare dicit. Ex quibus tandem habes, quis iſtius venerabilis Eccleſiæ fuerit ſtatus tum ante Bonif. VIII. tum etiam poſt illum vſq; ad Eugenium IV. qui congregationem canonicorum regulariter viuentiũ in eadem Eccleſia reſtituit, ex canonicis regularibus paulò antea in monaſterio Frigdionario reformatis. quod quemadmodum contigerit nunc cõſequenter dicturi, prius ab ipſa reformatione Frigdionaria opus erit, vt narrationem ordiamur.

CAPVT SEXTVM.

De fundatione Monaſt. Frigdionarij, in quo reformatio Canonicorum Regularium in Italia circa annum Domini 1400. fuit inchoata.

I. DIcturus conſequenter de reformatione canonicorũ Frigdionariorum, ex quibus antiqua Lateranenſis congregatio per B. Pontif. Eugenium IV. fuit reſtituta, priùs de ipſi[us] monaſterij S. Mariæ de Frigdionaria fundatione, & origine, nec non de canonicorum regularium inſtituto in eodem monaſt. vſque ad ipſam reformationem continuato, verba facere neceſſarium exiſtimaui. Eſt Friſonaria, ſiue, vt alijs placet, frigdionaria colliculus in Hetruriæ finibus, in Lucenſium comitatu, tribus circiter milliaribus à ciuitate diſtans, Aquilonem verſus, ſyluis roborum denſiſſimis contra Boream munitus, verſus Auſtrum apertus, tum ſitus, tum aëris amœnitate, ſalubritateque mirificè delectabilis, à turbis ſecularibus remotus, ad diuinarum rerum contemplationem, ac meditationem à natura deſtinatus: ibique templum vetuſtiſſimum Virgini Dei Genitrici ſacrum, non ſolùm ab indigenis, verùm etiam à toto populo propinquæ ciuitatis ſumma in veneratione ſemper habitum, vt ſi ſuperſtitionem circumſcribas, illud appoſitiſſimè in hunc locum quadrare videatur, quod de monte Idæo Berecynthiæ Deorum genitrici ſacro, Virgilius tertio Æneid. ſcribit:

Hinc mater cultrix Cybele, Corybantiaq; æra,
Idæumq; Nemus: hinc fida ſilentia ſacrũ,
Et iuncti currum Dominæ ſubiere Leones.

II. VNde verò Frigdionariæ, ſiue Friſonariæ nomen deriuatum, aut loco inditũ, ſunt, qui ab auiculis Friſonibus vocatis, quarum in propinquo nemore copia ingens eſt, nomen Friſonariæ deductum velint. Alij verò, de quorum numero eſt Ioannes Baptiſta Signius libro 4. de canonicis capite 8. à propinquo vico Friſonario nuncupato Friſonariam dictam arbitrantur. Verum in vetuſtis monumentis Lucanæ ciuitatis & illius comitatus, nulla iſtius vici memoria reperitur. Auguſtinus Ticinenſis, qui Frigdionariam, non Friſonariam dicendam cenſet, ab Oratorio per S. Frigdianum Lucenſium Epiſcopum, ibi loci erecto, ad quod frequenter diuertebat cauſa meditationis & orationis, Frigdionariam vocatam arbitratur. Multa de nomenclatione Friſonariæ, ſeu Frigdionariæ leguntur apud recentem autorem Ioſephum Mozzagrugnum lib. 8. præſertim fol. 16 & 40. quibus in locis egregijs paranomaſijs in Frigdionarios canonicos lepidiſſimè ludit, quæ illius ingenij leuitati indulgere oportet. Illud porrò non omittendum, quod fol. 16. pag. 2. ſic notauit: *Verum hoc nomen ad mentem ſcribentium in honorem* (puto dedecus velle dicere) *& deſpectum, & fere infamiam venit, vt cum Scopetinos vocamus, vel Frigdionarios, rem deſpicabilem, & dedecoram notamus.* nam quidquid ſit de Scopetinis, quorum nunc cauſam non ago, nullum virum doctum, probatum, aut ſanæ mentis proferet, qui nomine canonicorum Frigdionariorum rem dedecoram, vel deſpicabilem notare velit, quorum religioſam vitam, & viros præclaros miris laudibus extollunt plures autores graues, quorum nonnullos in ſequentibus adducemus. Certè nos ipſi de nomine canonicorum Frigdionariorum, deque illorum ſanctiſſima conuerſatione, familiaritate, ſocietate, vnitate non ſolum non erubeſcimus, ſed vel maximè, & meritò quidem gloriamur; quorum vitam ſanctiſſimam & mores inculpatiſſimos vtinam nunc omnes æmularemur. Sed de nomine ſatis.

QVod ad rem attinet, de prima origine monaſterij Frigdionarij triplex apud ſcribentes ſententia reperitur. III Prima nonnullorum, qui illam in annum circiter 1250. in quendam militem Lucenſem nomine Marcoaldum de Malpilis refundendam arbitrantur, propter quoddã Alexand. IV. priuilegiũ canonicis Frigdionarijs factum Viterbij 2. calend. Maij Pont. ſui anno 4. in quo inter alia ſic habet: *Volentes Eccleſiæ veſtræ obtentu dilecti filij nobilis viri Marcoaldi militis Lucani, qui nuper de bonis proprijs Eccleſiam veſtram fundaſſe dicitur, & dotaſſe, & qui pro vobis perſonaliter &c.* Quam ſententiam veram eſſe contendit Ioannes Baptiſta Signius, loco proximè citato, propter teſtimonium allegatum.

Secunda ſententia eſt autoris ſupplementi Chronicorum libro 12. ſub ann. 1107. in fine ſcribentis: *Extat & Friſonaria extra vrbem ipſam monaſterium, Mathildis Comitiſſæ opus, huius optimi viri,*

(S. ar-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

(S. Arnulphi) iuſſu fundatum, nunc ſub regulari obſeruantia excultum.

Tertia verò ſententia tum Eccleſiam, tum monaſterium Frigdionarium à B. Frigdiano Lucenſium Epiſcopo fundatum, & in eis clericos canonicos Lateranenſes inſtitutos affirmat, quam tuetur R. P. Cæſar Franciottus Sacerdos Lucenſis, in libro Hiſtoriæ de ſacris imaginibus, & reliquijs ciuitatis Lucenſis in deſcriptione monaſterij S. Frigdiani, adſtipulatur Auguſtinus Ticinẽſis in Propugnaculo pag. 4. cap. 8. & par. 5. §. *illeno, confirmatur hoc idem per Sigibertum.* vbi affert pro confirmatione teſtimonium depromptum ex Archiuis ſancti Martini Lucenſis, & quanquam ſcribat Signius loco proximè citato, quoſdam ſentire, Frigdianum Epiſcopum Lucenſem Oratorium ibi erexiſſe, & locum ab eo Frigdionariam appellatum, idque ſatis frigidum eſſe alios dicere, monaſterium ab illuſtri Mathilda Comitiſſa conditum, ſed neutros credibiles, cum nihil afferant quod pro legitimo queat acceptari, hanc tamen à proprio cerebro frigiditatem excuſſiſſet, ſi vel S. Martini Lucenſis chartophilacia luſtrare voluiſſet, aut ſaltem Alexandri IV. priuilegium eidem monaſterio factum attentius legiſſet, in quo inter alia hæc habet: *Præterea omnes libertates, & immunitates à prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus Eccleſiæ veſtræ conceſſas, nec non libertates, & exemptiones ſecularium exactionum à Regibus, & Principibus, vel alijs fidelibus rationabiliter vobis indultas, autoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti priuilegio cõmunimus.* Nam ſi ſub Alexandro IV. Eccleſia, ſeu monaſterium Frigdionarium primitùs fuerunt excitata, tuncque primum clerici canonici regulariter viuentes ibidem conſtituti, quænam illa fuit Eccleſia, cui Romani Pontifices Alexandri prædeceſſores prædictas libertates, & immunitates conceſſerunt, qui etiam canonici, quibus Reges, & Principes libertates & exemptiones indulſerũt, per Alexand. IV. confirmatas? fuit ergò ab antiquo tempore ante Alex. IV. Eccleſia, fuit monaſteriũ, fuerũt canonici regulares, libertatibus, immunitatibus, & exemptionibus per Romanos Pontifices, Reges & Principes donati: & ita quod de ipſius Eccleſiæ fundatione, ac donatione facta per nobilem militem Marcoaldum in priuilegio Alexandri Papæ legitur, non de prima fundatione, ſed de reparatione, ac reſtitutione intelligere neceſſarium erit.

IV. QVare omnibus collatis, & æqua lance trutinatis, vera ſententia de primaria origine, ac fundatione tum Eccleſiæ, tum monaſterij Frigdionarij ſic ſe habet: S. Frigdianus Vltoniæ, quæ regio eſt Hyberniæ, Regis filius, ex S. Patritij Hibernenſium Apoſtoli inſtituto regularis clericus, ſiue Canonicus, circa annum 560. Lucenſium Epiſcopus deſtinatus, cum illam Eccleſiam regendam ſuſcepiſſet, vitæ canonicæ inſtitutum inter ſuos clericos introducere ſollicitus, duas inter alias Eccleſias ædificauit, ac in illis canonicos ſecundum inſtituta Lateranenſis Baſilicæ per S. Gelaſium ſub B. Auguſtini regula reformatæ collocauit, alteram in ciuitate ſub inuocatione trium Martyrum Leuitarum, quæ poſtea eidem beato Frigdiano eſt nuncupata: alteram in cliuo prope ciuitatem, ſub inuocatione Sanctiſſimæ Dei Genitricis, quæ temporũ ſucceſſibus à fundatore S. Mariæ de Frigdionaria, & corrupto vocabulo de Friſonaria eſt nuncupata. Autor idem venerabilis Sacerdos Cæſar Franciottus ex Archiuis Eccleſiæ Lucenſis, quæ ſe vidiſſe, & legiſſe non ſemel atteſtatur. Iſtas Eccleſias vetuſtate labentes in ampliorem formam illuſtriſſima fœmina Mathildis, circa annum Dñi. M.C. reſtituit, dotem auxit, & numerum canonicorũ multiplicauit, eodem autore. quod ante illum Ticinenſis, & autor ſupplementi Chronicorum tradiderant, in locis proximè hoc capite allegatis: in quarum priori canonicam inſtitutionem continuatis decurſibus vſque in hodiernum hũc diem viguiſſe, documenta veriſſima teſtantur, maximè ſeculo 11. & trib. ſeqq. quib⁹ in congregationem ampliſſimam plurimorum collegiorum, & canonicorum, vitæ integritatis, & virtutis laude clariſſimorum ſuccreuit. Altera verò conditione loci, ab ipſa ciuitate nimium diſtantis, & nequam hominum iniurijs expoſiti, malitia temporum, & vi bellorum ſæpius expoliata, vaſtata, concremata, paulatim conuentu canonicorum, in fabricis collapſa, & redditibus adeò priuata, vt pro conuentu canonicorum in ea reſtituendo neceſsè fuerit non ſolùm fabricas ab imo reficere: verum etiam nouis prædijs attributis dotem inſtaurare, non tamen omnino, difficillimis etiam temporibus canonicis regularibus priuata, vt ex dicto priuilegio Alex. IV. liquet. Qui verò tam piam operam impendit, is fuit egregius, nobilis, & ſtrenuus miles Marcoaldus de Malpilis ciuis Lucenſis, & eques ex ordine clariſſimo S. Ioannis Ieroſolymitani. Hic enim ob peculiarem erga B. Virginem Dei Genitricem deuotionem, necnon erga religioſos clericos canonicos ſingularem affectum, circa annum humanæ ſaluatis 1250. ſedente in Pontificatu Innocentio IV. primò quidem ipſam Eccleſiam ſub inuocatione S. Virginis totam à fundamentis refecit, mox clauſtro cum officinis pro conuentu canonicorum additis, prædijſque ac redditibus pro dote attributis, numerum canonicorum ſecundum B. Auguſtini regulam viuentium ibidẽ auxit. Quod monaſterium Alexander IV. Innocentij ſucceſſor, tribus ſequentibus priuilegijs datis anno 1258. ſtatim decorauit. Horum primum datum eſt idibus Aprilis, per quod omnes libertates, & immunitates à Romanis Pontificibus ſuis prædeceſſoribus, necnon exemptiones ſecularium exactionum à Regibus, & Principi-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

bus, & à cõi Lucenſi monaſterio Frigdionario conceſſas autoritate Apoſtolica confirmat, incipit: *Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei dilectis filijs Priori, & fratribus Monaſterij de Friſonaria Lucanæ Diœceſis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Solet annuere Sedes Apoſtolica.* Secundum datum fuit Viterbij per manum Magiſtri Iordani idibus Maij, per quod ordinem canonicum in dicto monaſterio inſtitutum firmat, & perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter præcipit obſeruari, locum, & canonicos, & omnia illorum bona ſub immediata ſedis Apoſtolicæ protectione recipit; quæ bona diſtinctis nominibus exprimit, à ſolutione decimarum liberat, laicos à ſeculo fugientes recipere indulget, diſceſſum à loco poſt emiſſam profeſſionem ſine Prioris licentia prohibet; officia diuina tempore Generalis interdicti clauſis ianuis, non pulſatis campanis celebrare permittit; Chriſma, oleum ſanctum, &c. à Diœceſiano, vel eo nolente, ab alio quocunque Epiſcopo Catholico recipere permittit, vt nullus intra fines Parochiæ capellam, ſiue oratorium ſine canonicorum licentia ædificare poſſit, præcipit: nouas exactiones ab illis, & illorum bonis fieri prohibet: ſepulturam in eorum Eccleſia, vel monaſterio liberam eſſe iubet: decimas ad Eccleſiam ſpectantes, & à laicis detentas redimendi facultatem concedit: Electionem noui Prioris à capitulo monaſterij fieri mandat: vt nullus intra monaſterium, vel grangias, & bona monaſterij rapinam facere præſumat, ignem apponere, ſanguinem fundere, vel hominem capere, aut aliquam violentiam exercere, diſtrictè iubet: omnia Romanorum Pontificum, Regum, & Principum priuilegia eidem monaſterio conceſſa autoritate apoſtolica confirmat, incipit: *Alexander Epiſcopus, &c. Religioſam vitam.* Tertium datum Viterbij 2. calendas Maij, quo ad inſtantiam prædicti militis Marcoaldi libertates, & priuilegia monaſterio, & canonicis à prædeceſſoribus Pontificibus, & Regibus conceſſa confirmat, incipit: *Volentes Eccleſiæ veſtræ &c.* quæ per extenſum videri poſſunt in libro Indultorum congregationis Lateranenſis pag. 165. & ſequentibus.

V. VNde verò accepti canonici per præfatum militem Marcoaldum in monaſterio Frigdionario locati, ex actis capitularibus eiuſdem monaſterij ſtatim recitandis conſtat euidentiſſimè; ſiquidem Priore monaſterij cedente, vel decedente, mos erat canonicis Frigdionarijs, ex capitulo S. Frigdiani Lucenſis, vel alterius monaſterij dictæ congregationis Priorem deligere; vnde conſequens, Frigdionarios, & S. Frigdiani canonicos eoſdem prorſus extitiſſe. Quanquam veriſſimum ét cenſeri debeat, quod Ticinenſis in Propugnaculo par. 4. cap. 8. ſcribit; *Succedente verò tempore ſub Alexandro IV. huius nominis à nobili milite Lucenſi Marcoaldo de Malpilis fuit tertio loco reſtaurata (ſcilicet Eccleſia S. M. de Frigdionaria) anno videlicet 1250. eiſdem adhuc regularibus canonicis ibidem exiſtentibus, vt patet ex Originalibus indultis, & priuilegijs eiuſdem Alexandri IV.* Nam verba priuilegiorum apertè hanc veritatem præ ſe ferunt, cum priuilegia ipſis canonicis, & eorum monaſterio à Summis Pontificibus Alexandri prædeceſſoribus, Regibus, & Principibus collata, idem Alexander ſua autoritate confirmauerit.

Vixit autem præfatus Marcoaldus in Monaſterio Frigdionario cum canonicis aliquot annis, vbi ſancto fine tandem in Domino quieuit, in arca lapidea, quæ ante fores Eccleſiæ in paruo clauſtro viſitur, cum hoc Epitaphio tumulatus, quod tamen ante illius obitum regulares canonici poſuerant, videlicet:

MARCOALD MALPILI INSIGNI EQVITI
POST PRIMAM AB ILL. MATILDA
RESTITVTAM CANONICI ORD.
VETVSTATEM
FVNDATORI SECVNDO
CANONICI REG. BENEF. ACCEP. MEMORES
POSVERVNT AN. D. MCC. L. III.

CAPVT SEPTIMVM.

De continuatione Canonicorum Regularium in monaſterio Frigdionario, vſq; ad Bonifacium IX. ſub quo illius reformatio fuit inchoata.

POſt Alexandrum IV. vſque ad Bonifacium IX. ſub quo ipſius monaſterij reformatio I.
eſt cæpta, nimirũ ann. MCDL perſtitiſſe in eodem monaſterio canonicos regulares, nunquam interrupto tramite ſucceſſionis, ſequentibus documentis authenticis ſic probatur. Nam anno MCCLXXII. Gregor. X. Priori, & fratribus Eccl. S. Mariæ de Friſonaria ſequens priuilegium indulſit;

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei dilectis filijs Priori Eccleſiæ S. Mariæ de Friſonaria, eiuſque fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. Religioſam vitam eligentibus Apoſtolicum conuenit adeſſe præſidium, ne fortè cuiuslibet temeritatis incurſus, aut eos à propoſito reuocet, aut robur (quod abſit) ſacræ Religionis infringat. Ea propter dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Eccleſiam S. Mariæ de Friſonaria Lucanæ diœceſis, in qua diuino eſtis obſequio mancipati, ad inſtar fel. rec. Alexandri Papæ IV. prædeceſſoris noſtri ſub B. Petri & noſtra protectione

ſuſce-